

ako, o te matauranga. Engari kia mataara, kia hihiko ki te hopu ki te ako. Tuhia, whakarangona, koreroia, nga tangata mara-ma, nga tangata maia, nga tangata pupa. Kua e aru i nga matapo kei tika tokorua aia ki te wakarī. He tino matauranga tonu te ata titiro, te ata whakarongo, te ata hurihuri.

He tino mate no te Maori te paku korero, te whakaputa matauranga. Pai atu mo taua mo te Maori me i nui ake ko nga kai-whakarongo, a i iti iho ko nga kai-kauwhau. E ki ana ko ia tangata:-

Ko te wahi e wahi ana nga anahera ki te tu ka rere te wairangi.

Ka mutu te mea auau ki a au ko te whakaputa matauranga o te tangata kua. Kua tuhituhi etahi tangata ki nga nu-papa Maori i nga take kaore nei ratou e mohio. E mohio ana au ki tetahi tangata tino kua engari e whai ana ia mau anake nga korero, a ahakoa na tetahi atu te korero ka tangohia e ia mau. He tangata hoha te tangata kua.

Tera ano etahi tangata kua ara i waenganui i a taua i te Iwi Maori, he tangata kahore i tika kia whakaako i te iwi, kia whakarangona ranei e te iwi engari he nui o te iwi i whakarongo a i aru i a ratou. He mena manua rawa tena ki toku ngakau, ki toku wairua. He tohu tena ki te tane eiki tena. He te kua rawa tetahi wahanga nui o te Iwi Maori. Kahore ano ratou kia whai-whakaro ki te ata titiro ki te ata wai-wai i te tika i te he. Ko te tikanga ia kua ana atu taua ki roto o te maramatanga, oira ko te ahua kaore ana. Kua ano kia u te ngakau o te Maori. Ko nga tangata e tika ana kia whakarangona kaore i te whakarangona; ko nga tangata kahore i tika kia whakarangona kei te whakarangona.

Kei te piki tonu te matauranga o te pakeha. Kua korero ihe te reo tangata i nga hupua, kua rerehia a-mamutia e te tangata nga moana whanui o te ao, tena ko taua ko te Maori kei te pohhe tonu, kei te hoki whakamuri ano ki nga ra o te kuaetanga ahakoa kua tuwhera ki te tangata nga huarahi huiua o te matauranga. Ahea ana, o te Ariki! ahea ano?

“REWHAREWHA.”

(T. Wi REPI, M.B., Ch. B., N.Z.)

Ka pa tere mai te mate ki te tangata, ka tau maha te mahunga, ka matihetihē, ka hēke te wai i te iho, i nga whatu, ka tungawiri, ka kīia kua paunga taua tangata e te “Rewharewha”. Ko te kupu nei ko te “rewharewha”, he tikanga ke tona i tona timatanga mai ki te uru ki roto i te tatau reo. Kei waenganui i te 70 me te 80 tau ka hōri ki muri, ka pa mai tetahi mate nui ki te iwi. Na taua mate i tiki te iwi Maori ki te po. Kaore tatau e tena whakapūrangā, e te whakapūrangā ranei i mua tata atu i a tatau i kite i taua mate. Engari kei te rongo tatau e kīia ana: “te tau a Rewharewha”. Naakei noa i mahara, ko taua mate he mate uruta; he influenza ranei, he mitara ranei, he piwa taipō ranei. Ehara tena i te aronga o te ingoa o ta tatau